

G E H E I M

WERVING VAN NEDERLANDSE ARBEIDERS VOOR SCHEEPSWERF TE WARNEMÜNDE
(Oost-Duitsland).

Op 1 februari 1959 vertrok een 90-tal Nederlandse arbeiders van Rotterdam naar Oost-Duitsland. Het vervoer geschiedde in twee uit Hamburg afkomstige autobussen. De arbeiders waren door een zekere L. van ZANTEN, zich noemende eigenaar van een scheepsreparatiebedrijf te Rotterdam, aangeworven voor werkzaamheden op een scheepswerf te Warnemünde. Van ZANTEN had in januari in enkele Nederlandse dagbladen metaalarbeiders per advertentie opgeroepen voor arbeid in het buitenland.

Meerdere Nederlandse dagbladen hebben aan deze kwestie aandacht besteed. Zo kondigde "De Telegraaf" al op 29 januari de op handen zijnde uitzending van Nederlandse arbeidskrachten naar Oost-Duitsland aan.

Merkwaardigerwijze sprak het communistische dagblad "De Waarheid" op 30 januari de voorgenomen uitzending tegen. Dit démenti kwam van een "Berlijnse correspondent", die vermoedelijk zijn licht had opgestoken bij bestuurders van de Freie Deutsche Gewerkschaftsbund (FDGB) in Oost-Berlijn. Later is gebleken dat die personen op dat tijdstip kennelijk nog niet van de overeenkomst tussen de Warnemünder scheepswerf en Van ZANTEN op de hoogte waren.

Van communistische zijde in Nederland heeft men onmiddellijk veel belangstelling voor de werkgelegenheid in Oost-Duitsland aan de dag gelegd. Het lijkt wel alsof bij deze tewerkstelling in een communistisch land de CPN en EVC-1958 zichzelf bij uitstek aangewezen achten in deze zaak - overigens ongevraagd - intermediair te verlenen. Zij hebben zich althans als beschermers van de belangen der uitgezonden arbeiders opgeworpen. Er staat voor de communistische beweging ook wel iets op het spel, in zoverre dat een welslagen van deze tewerkstelling propagandistisch van nut kan zijn terwijl een fiasco een ongunstige weerslag zou kunnen hebben. De EVC-1958 heeft in deze dan ook een andere weg bewandeld dan de erkende vakverenigingen (Algemene-, R.K.- en Chr. Metaalbewerkerbonden) die eventuele gegadigden juist ernstig hebben gewaarschuwd tegen de risico's van het aanvaarden van werk in Oost-Duitsland, mede

G E H E I M

op grond van reeds eerder met tewerkstelling in andere landen opgedane teleurstellende ervaringen.

Het hoofdbestuur van De Metaal/EVC-1958 stelde zich in de laatste week van januari in verbinding met de Vertretung der Kammer für Aussenhandel der DDR te Amsterdam. Dit had tot gevolg dat een hoofdbestuurder van de genoemde EVC-bond zich op 30 januari per vliegtuig naar Oost-Berlijn kon begeven. Hij werd aldaar ontvangen door bestuurders van de FDGB, die hem ook in contact brachten met de directie van de bewuste scheepswerf. De EVC-bestuurder bracht naar voren dat zijn bond geen overmatig vertrouwen in Van ZANTEN had en bevreesd was dat de werknemers de diverse voordelen van de Nederlandse sociale wetgeving zouden kwijtraken. Van Oost-Duitse zijde werd verzekerd dat de arbeidsvoorwaarden gunstig waren en de achtergebleven gezinnen de verschuldigde betalingen geregeld zouden ontvangen. Aan de EVC-bestuurder werd vermoedelijk verzocht de FDGB in te lichten indien Van ZANTEN zijn contractuele verplichtingen jegens de gezinnen niet stipt mocht nakomen.

Reeds kort na het vertrek van de Nederlandse arbeidskrachten naar Oost-Duitsland heeft "De Waarheid" al gepoogd dit feit in propagandistische zin uit te buiten. Op 6 februari stelde het communistische dagblad het nl. aldus voor dat de werkloosheid in de metaalnijverheid te Rotterdam en omgeving merkbaar was afgenomen door de arbeidsgemeenschap in de DDR.

De uitgezondenen gaven o.m. als beroep op: monteur, pijpfitter, bankwerker, lasser, koperslager. Ook bevinden zich volgens de verstrekte opgave varensgezellen en enkele hoger geschoolden onder de groep, nl. een machinist grote vaart, een bedrijfsleider en een scheepsbouwer. Eén persoon vermeldde ingenieur als beroep.

Ongeveer 20% van deze werknemers is of was vroeger lid van een EVC-bond, slechts enkelen zijn aangesloten bij de CPN.

De arbeidsvoorwaarden zijn als volgt: De werknemers krijgen wekelijks 40 mark en de kost (zij zijn ondergebracht in een kamp). Aan de gezinnen in Nederland wordt f 110.- per week betaald. De arbeiders genieten om de 5 weken een verlof van 5 dagen in Nederland.

Zoals mede uit de aangehaalde publicaties in "De Waarheid" valt af te leiden, heeft ook de CPN-leiding zich intensief met deze kwestie bemoeid. Meermalen hebben partijbestuurders van de CPN en hoofdbestuurders van De Metaal/EVC-1958 hierover de hoofden bij elkaar gestoken. De CPN-leiding heeft er daarbij op aangedrongen er voor te ijveren dat de arbeiders tegen de risico's van ziekte, ontslag e.d. worden verzekerd.

Omstreeks medio februari heeft een bespreking plaats gevonden tussen het hoofd van de Oost-Duitse handelsmissie te Amsterdam, Dr ZIMMERMANN, enkele EVC-1958 bestuurders en de aannemer L. van ZANTEN. De juridische adviseur van de EVC-1958, Mr. M.D. PROPER uit Haarlem, was hierbij ook tegenwoordig. In dit onderhoud kwam naar voren dat Van ZANTEN zich niet garant zou kunnen stellen voor de risico's die de arbeiders kunnen lopen vanwege het feit dat zij buiten de eigen landsgrenzen geen beroep op de Nederlandse sociale wetgeving kunnen doen.

Tijdens een onderhoud dat enige dagen later met Dr. ZIMMERMANN plaats had, zeide deze desgevraagd dat het voor hem geen zin had zich persoonlijk tot de Nederlandse Regering te wenden teneinde tot een vergelijk te komen over de sociale voorzieningen. Eventueel zou de Oost-Duitse Regering schriftelijk contact met de Nederlandse Regering kunnen zoeken. Hij ging accoord met het voorstel van de EVC-1958 de FDGB te verzoeken ter behartiging van de belangen der betrokken arbeiders, de besturen van NVV, KAB en CNV aan te schrijven. Ook meende hij dat het nuttig zou zijn indien opnieuw enige EVC-bestuurders zich te Oost-Berlijn persoonlijk zouden verstaan met de FDGB. Overigens wees hij op het vertrouwelijke karakter van zijn onderhoud met de EVC-functionarissen. Het onderwerp van gesprek lag volgens hem feitelijk buiten het werkterrein van de handelsmissie.

Een viertal der uitgezonden arbeiders keerde reeds op 13 februari om diverse redenen uit de DDR terug. Zij reisden in een autobusje van L. van ZANTEN.

Ditzelfde vervoermiddel bracht op 25 februari opnieuw een tiental Nederlandse arbeiders van Rotterdam naar Oost-Duitsland.

GEHEIM

Uit uitlatingen van enkele der thans in de DDR werkzame arbeiders kan worden opgemaakt dat zij tevreden zijn over taakindeling, lonen, voeding en onderdak.

Voor zover bekend wacht het hoofdbestuur van de Metaal/EVC inmiddels nog steeds op antwoord van de FDGB, terwijl L. van ZANTEN de EVC-bestuurders naar het schijnt zoveel mogelijk tracht te ontwijken.

19 maart 1959.

GEHEIM